

Тимків В.М.,

магістр кафедри фундаментальних дисциплін  
початкової освіти, Дрогобицький державний педагогічний  
університет імені Івана Франка  
м. Дрогобич, Україна  
(tymkiv@ukr.net)

### **Формування навичок командної роботи на уроках української мови в початковій школі**

*У статті висвітлено особливості формування навичок командної роботи на уроках української мови в початковій школі. Акцентовано, що це одна з ключових навичок, формування якої передбачено концепцією Нової української школи. З'ясовано, що вміння працювати в команді – комплекс умінь, який передбачає вміння управляти та підпорядковуватись, відповідати за прийняті рішення, змінювати ролі й адаптовуватись до завдань, критично мислити, швидко реагувати та виявляти витримку, конструктивно критикувати та сприймати зауваження.*

*Найефективнішою формою роботи з формування навички працювати в команді є ігрова. Зазначимо, що основою будь-якої співпраці є міжособистісна комунікація.*

**Ключові слова:** командна робота, командне середовище, компетенція, співпраця, гра.

### **Formation of teamwork skills in Ukrainian language lessons in primary school**

*The article highlights the peculiarities of the formation of teamwork skills in Ukrainian language lessons in primary school. It is emphasized that this is one of the key skills, the formation of which is provided by the concept of the New Ukrainian School. It was found that the ability to work in a team is a set of skills that includes the ability to manage and obey, to be responsible for decisions made, to change roles and adapt to tasks, to think critically, to react quickly and show patience, to constructively criticize and accept comments.*

*The most effective form of work for forming the ability to work in a team is a game. We note that the basis of any cooperation is interpersonal communication.*

**Key words:** teamwork, team environment, competence, cooperation, game.

**Постановка проблеми.** Людина – істота соціальна. Без взаємодії з іншими дитина не може повноцінно розвиватися, формуватися. У соціумі ми постійно контактуємо з іншими людьми, тож дитині варто якнайшвидше засвоїти правила взаємодії. У початковій школі ці навички треба удосконалювати, переводити на новий рівень, адже вміння працювати командно розвиває впевненість у собі та довіру до людей. Але не тільки. Здатність до співпраці впливає на становлення й інших соціальних навичок: здатності до емпатії, вміння знаходити компроміс, комунікативних здібностей, толерантності. Окрім того, вміння співпрацювати – одна з важливих компетенцій НУШ та надважливих навичок ХХІ ст. як запоруки успіху в житті (Пасічна, 2020).

**Аналіз досліджень і публікацій.** Дослідники зазначають, що ефективний і цінний командний гравець – незамінний у будь-якій справі. Такі вміння – це цілий комплекс важливих компетенцій, з-поміж яких: вміння керувати та підпорядковуватись, делегувати повноваження та відповідати за прийняті рішення, змінювати ролі й адаптовуватись до завдань різної складності, критично мислити та покладатися на інших, швидко реагувати і проявляти витримку, конструктивно критикувати та сприймати зауваження (Пасічна, 2020).

Сьогодні в активний науковий обіг входить поняття *soft skills* (L. Brewer, Mary K. Pratt, N. Bika) – навички, які не мають асоціації з певним конкретним видом діяльності, а необхідні для всіх, універсальні. Їх протиставляють спеціальним вузькопрофесійним. В українській лінгводидактиці вже є дослідження, присвячені методологічним підходам до формування цього виду вмінь, зокрема на уроках української мови в початковій школі (Полякова, Корсікова, 2021: с. 121).

**Мета роботи** – висвітлити особливості формування навички командної роботи на уроках української мови в початкових класах.

**Виклад основного матеріалу.** Формування *soft skills* на уроках української мови в початкових класах передбачає врахування відповідних здібностей, так званих “4К”: креативність, критичне мислення, комунікація, колаборація. Колаборація, або командна робота

на уроках української мови в початкових класах складається з таких компонентів:

- міжособистісна комунікація,
- здатність поводитися та врегульовувати конфлікти,
- управлінські здібності (Полякова, Корсікова, 2021: с. 123).

Робота в команді – навіть для дорослих це складний процес. Діти сперечаються, не можуть поступитися власними інтересами. Але саме командне середовище сприятливе для вироблення навички розв’язання проблем. Успішна командна робота передбачає певні умови. Насамперед, це позашкільна активність, яка має ґрунтуватися на уподобаннях школярів. Співпраця у групі сприяє командній роботі.

Необхідною умовою командної роботи є вміння бачити потреби інших. Варто мотивувати учнів цікавитися потребами інших, скажімо, вболівати за членів своєї команди, свого гуртка. Безумовно, це стосується і сім’ї, яка має слугувати взірцем єдності. Не останню роль тут відіграє бажання учня зважати на потреби інших, що зумовлене ціннісними настановами.

Концепція НУШ передбачає навчання через гру. Формування навичок командної гри теж не є винятком. Організовуючи таку роботу, варто передусім звертати увагу на зацікавленість учнів, а як підсумок – обговорити про важливість співпраці.

Зрозуміло, що варто наводити приклади успішної співпраці, зокрема і читати художні твори на таку тематику, переглядати фільми та мультфільми.

Організація командної роботи на уроках української мови передбачає врахування особливостей формування груп для виконання завдань, оцінку кожного члена групи щодо навичок інших співпрацювати. Зокрема, у початковій школі рекомендують формувати невеликі групи; учні самостійно можуть створювати групи лише тоді, коли виконують завдання, яке не потребує оцінювання.

Сучасні європейські рекомендації пропонують для формування навичок командної роботи використовувати, як і загалом для становлення усіх інших необхідних умінь та навичок, ігрові форми, що

найбільше відповідають віковим і психологічним особливостям учнів. Серед низки ігор назвемо такі.

### *Шедевр*

У цій грі учні створюють спільний твір на великому аркуші паперу. Учасники мають домовитися про ідею та гуртом втілювати її за допомогою олівців, фломастерів, фарб тощо. На уроках української мови цю ідею можна втілити у спільному написанні твору, переказу.

### *Свої*

Дітей об'єднують у команди, відтак вони заплющують очі і шукають своїх за голосом. Цю гру можна урізноманітнити, запропонувавши пошук за певними тематичними групами слів.

### *Вузли*

На довгій мотузці кожні два метри зав'язують вузол, за яким стає учень, тримаючись за мотузку однією рукою. Завдання команди – розв'язати вузли вільною рукою. Тут важливо обговорити, чому команді вдалося / не вдалося впоратися із завданням (Полякова, 2020).

В ігровій формі пропонують й заходи, спрямовані на згуртування колективу – тимбілдинг. Це дуже важлива проблема в багатьох компаніях, а зараз таку технологію активно впроваджують у школі. Скажімо, пропонують такі завдання.

### *Що тебе непокоїть?*

Учні анонімно записують кількома словами те, що їх непокоїть (контрольна робота, особисті переживання, конфлікт у класі тощо), записки складають у коробку, відтак учні навмання виймають записки і пропонують свій варіант розв'язання проблем.

### *Правда-брехня*

Кожен учень озвучує три факти про себе, один з яких – брехня. Завдання інших – здогадатися, що саме є брехнею (Тимбілдинг, 2020).

Удосконалювати навички командної роботи можна, залучаючи настільні ігри, командні спортивні ігри, великі пазли чи лего. Школярі співпрацюють, вчаться дотримуватися черги, йти на компроміс, виходити з конфліктних ситуацій тощо.

У школі розвитку вміння командної роботи сприяє підготовка до концерту, де треба укласти сценарій, розподілити ролі, з окремих

епізодів створити цілісну виставу. Натомість вдома командній співпраці сприяє спільне приготування їжі. Спершу разом укладають меню, підбирають рецепти, йдуть за покупками та спільно готують страву.

Зауважимо, що забагато часу, проведеного перед екранами, не сприяють командній комунікації. Вчитися налагоджувати зв'язки, звичайно, можна і в командних комп'ютерних іграх, однак набагато краще в реальному світі.

**Висновки.** Тож умовами успішної командної роботи є позашкільна активність за уподобаннями, вміння бачити потреби інших, пропагування єдності, цікава активність, відповідний контент. Найефективнішими формами організації командної роботи в початковій школі є ігрові. Саме через ігри ненав'язливо і без дидактизму можна сформувати навички командної роботи.

### Список використаної літератури

1. Пасічна, А. (2020). Разом ми сила. Як навчити учнів молодшої школи співпрацювати між собою. *Шкільне життя*. 13.09.2020. URL: <https://www.schoollife.org.ua/razom-syla-yak-navchyty-uchniv-molodshoyi-shkoly-spivpratsyuvaty-mizh-soboyu/> (дата звернення: 21.04.2023)
2. Полякова, І., Корсікова, К. (2021). Soft skills: універсальні навички на уроках української мови й читання в початковій школі. *Acta Paedagogica Volyniensis*, № 3, 120–125, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2021.3.18>
3. Тимбілдинг в школі: як згуртувати учнів? (2020). *TEACHHUB*. URL: <https://teach-hub.com/tymbildynh-v-shkoli-yak-zhurtuvaty-uchniv/> (дата звернення: 21.04.2023)